

рішень та впровадження стратегій відновлення.

Отже, на підставі аналізу відзначено необхідність подальшого розвитку інтелектуальних ресурсів країни, посилення співпраці ГО з урядом та залучення громадськості до процесів відновлення. Це допоможе забезпечити стабільний та збалансований розвиток суспільства, що є ключовим чинником його успішної та сталої трансформації.

---

1. Шевченко С., Луняк В. Цифровізація правовідносин як чинник розвитку державної політики у сфері пенсійного та соціального забезпечення в Україні. *Наукові перспективи*. 2023. № 1 (31). URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3550/3570>.

2. Костов'ят Г., Куриліна О., Гавриленко А. Шляхи відновлення національної економіки в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. № 4 (22). URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1473/1471>.

3. Токар М. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2022. 375 с.

УДК 331.108

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/269-271

Дмитро БРИНЗЕЛО

аспірант кафедри аналітичної економіки та менеджменту

Світлана ХАМІНІЧ

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасному світі, поряд із традиційними ресурсами та технологіями, інтелектуальний капітал стає дедалі важливішим елементом забезпечення національної безпеки. Інтелектуальні ресурси, такі як знання, навички, інновації та креативність, відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та процвітання держави.

Інтелектуальний капітал впливає на національну безпеку на засадах впровадження таких заходів, як:

- інновації та технологічний прогрес;
- освіта та наукові дослідження;
- захист інтелектуальної власності;
- розвиток культури та мистецтва;
- створення умов розвитку інтелектуального капіталу;
- інтеграція інтелектуального капіталу у стратегії безпеки;
- міждисциплінарний підхід до управління інтелектуальним капіталом;
- захист критичної інфраструктури;
- підтримка інноваційного середовища;
- забезпечення доступу до інформації та знань;
- розвиток цифрової інфраструктури;
- співробітництво та обмін знаннями;
- створення умов для творчої діяльності;
- боротьба з нерівністю та дискримінацією;
- стратегічне планування та управління;
- інтеграція соціальних наук та гуманітарних дисциплін;
- стимулювання креативності та інновацій;
- зміцнення інститутів знання;
- адаптація до умов, що змінюються;

– залучення приватного сектора.

Інновації та технологічний прогрес є двигунами економічного розвитку та конкурентоспроможності держави. Розвиток нових технологій у сфері інформаційних технологій, біотехнологій, енергетики та інших галузей сприяє зміцненню національної економіки та підвищенню її стійкості. Інтелектуальний капітал, що складається з талановитих та кваліфікованих фахівців, здатних генерувати та впроваджувати нові ідеї та технології, відіграє тут ключову роль.

Освіта та наукові дослідження є основою інтелектуального капіталу суспільства. Інвестиції в освіту, розвиток наукової бази та підтримка наукових досліджень позитивно впливають на формування висококваліфікованих кадрів та створення нових знань. Це не лише сприяє економічному зростанню, а й забезпечує національну безпеку шляхом підвищення науково-технічного потенціалу держави [1].

Одним із аспектів забезпечення національної безпеки є захист інтелектуальної власності. Інноваційні розробки та технології можуть стати об'єктом інтересу для іноземних розвідувальних служб та зловмисників, тому важливо розробити ефективні механізми захисту інтелектуальної власності та контролю за її передачею й використанням.

Культурний та інтелектуальний потенціал суспільства також відіграє свою роль у забезпеченні національної безпеки. Розвиток культури, мистецтва та гуманітарних наук сприяє формуванню національної ідентичності, підвищенню міжкультурного взаєморозуміння та зміцненню соціальної стабільності [2].

Для зміцнення інтелектуального капіталу та забезпечення національної безпеки необхідно створити сприятливі умови для розвитку першого. Це включає інвестиції в освіту та науку, підтримку інновацій, захист інтелектуальної власності, розвиток культури та мистецтва, а також створення умов для розвитку творчої індустрії та креативних галузей економіки.

Важливо розуміти, що інтелектуальний капітал не обмежується лише науковими здобутками та технологічними інноваціями. Включення гуманітарних та соціальних аспектів, таких як культурна спадщина, соціальна стабільність та психологічний добробут населення, також є ключовим фактором забезпечення національної безпеки. Такі аспекти, як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та розвиток культури формують основу для сталого розвитку суспільства.

З урахуванням комплексності інтелектуального капіталу ефективно управління цим ресурсом потребує міждисциплінарного підходу. Необхідна співпраця між різними галузями науки, державними та недержавними організаціями, а також бізнес-сектором для розробки та реалізації стратегій щодо зміцнення інтелектуального капіталу та забезпечення національної безпеки.

Критична інфраструктура, а саме: енергетичні системи, транспортні мережі, фінансові інститути та комунікаційні мережі, є одним із об'єктів атак для ворожих держав або кіберзлочинців. Тому захист та забезпечення стійкості критичної інфраструктури також відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки та потребує врахування аспектів інтелектуального капіталу.

Створення підтримуючого середовища для інновацій та розвитку нових технологій є важливим чинником у зміцненні інтелектуального капіталу. Це включає створення податкових пільг для дослідницьких і наукових центрів, надання грантів та інвестицій у стартапи, а також розвиток інфраструктури для трансферу технологій та комерціалізації наукових досягнень.

Доступ до інформації та знань відіграє ключову роль у формуванні та зміцненні інтелектуального капіталу суспільства. Тому важливо розвивати освітні програми, сприяти вільному доступу до наукових публікацій та інформаційних ресурсів, а також підвищувати інформаційну грамотність населення.

Важливим аспектом розвитку інтелектуального капіталу є співробітництво та обмін знаннями як на національному, так і міжнародному рівнях. Спільні дослідження, обмін досвідом та передача знань між вченими та фахівцями різних країн сприяють зміцненню наукових та технологічних баз, а також розширюють горизонти інтелектуального розвитку.

В умовах цифровізації суспільства розвиток цифрової інфраструктури стає необхідною умовою ефективного використання інтелектуального капіталу. Доступ до високошвидкісного Інтернету, сучасних інформаційних технологій та хмарних сервісів дозволяє максимально ефективно використовувати знання та інновації.

Творчі та креативні галузі економіки відіграють важливу роль у формуванні

інтелектуального капіталу суспільства. Тому важливо створювати умови для розвитку творчої діяльності, підтримувати індустрію культури, мистецтва, дизайну та розваг, а також стимулювати розвиток креативних індустрій та інноваційних стартапів.

Нерівність та дискримінація можуть перешкоджати максимальному використанню інтелектуального капіталу суспільства, позбавляючи деякі групи населення доступу до освіти та можливостей професійного зростання. Тому важливо проводити політику, спрямовану на зниження нерівності та дискримінації, а також створення рівних можливостей для всіх громадян [3].

Для ефективного розвитку інтелектуального капіталу необхідно проводити стратегічне планування та управління на рівні держави та організацій. Це включає визначення пріоритетних напрямів розвитку, виділення ресурсів на дослідження та інновації, а також оцінку ефективності інвестицій в інтелектуальний капітал.

Розвиток інтелектуального капіталу також потребує врахування соціальних та гуманітарних аспектів. Інтеграція знань та методів соціології, психології, економіки, політології та інших гуманітарних наук дозволяє глибше розуміти соціальні процеси, культурні особливості у суспільстві. Це сприяє розробці ефективніших стратегій забезпечення національної безпеки, що враховують різноманітність соціокультурних контекстів.

Підтримка креативності та інновацій є ключовим елементом зміцнення інтелектуального капіталу. Простори для творчості, інкубатори стартапів, гранти на дослідження та розробки – все це сприяє появі нових ідей та технологій, які можуть підвищити конкурентоспроможність держави та забезпечити її безпеку у довгостроковій перспективі.

Розвиток національних дослідницьких та освітніх інституцій є важливим кроком у зміцненні інтелектуального капіталу. Інвестиції в університети, наукові центри, бібліотеки та лабораторії сприяють формуванню висококваліфікованих кадрів та створенню інфраструктури для генерації та передачі знань.

Глобалізація, технологічні інновації та зміни у геополітичній обстановці потребують постійної адаптації стратегій розвитку інтелектуального капіталу. Держави та суспільства мають бути гнучкими та відкритими для змін, готовими реагувати на нові виклики та можливості.

Приватний сектор відіграє важливу роль у розвитку інтелектуального капіталу через інвестиції в інновації, дослідження та розробки. Тому важливо створити умови для співпраці між державним, приватним та академічним секторами з метою створення сприятливого середовища для розвитку інтелектуального капіталу.

Таким чином, розвиток інтелектуальних ресурсів, інноваційних технологій та культурного потенціалу суспільства сприяє зміцненню стабільності та стійкості інтелектуального капіталу. Необхідно приділяти особливу увагу розвитку інтелектуального капіталу як одному з пріоритетних напрямів національної політики.

Інтелектуальний капітал є ключовим фактором і ресурсом забезпечення національної безпеки та сталого розвитку у сучасному світі. Розвиток освіти, науки, інновацій, культури та творчих галузей економіки сприяє формуванню висококваліфікованих кадрів, створенню нових знань та технологій, а також зміцненню соціальної стабільності та процвітанню суспільства. Тільки так можна забезпечити стабільність і стійкість суспільства в умовах світу, що швидко змінюється. Тому інвестиції в інтелектуальний капітал мають стати одним із пріоритетів національної політики у кожній країні.

---

1. Хамініч С. Ю. Основні тренди освіти в системі економіки знань. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : «Економічні науки». 2023. № 5. URL : <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-5-8886>.

2. Khaminich S., Heti K. The knowledge economy as a factor for enterprise development in management system. *PHILOSOPHY, ECONOMICS AND LAW REVIEW*. 2023. Vol. 1. No. 1. P. 103–115.

3. Khaminich S., Sokol P., Hordiichuk S. Gender issues in the context of economic relation. *Держава та регіони*. Серія : *Економіка та підприємництво*. 2023. Вип. № 1 (127). С. 107–112.